
CARACTERISTICA UNOR SCHEME UTILIZATE PENTRU SĂVÂRȘIREA INFRAȚIUNII DE SPĂLARE A BANILOR ÎN CONTEXTUL REALITĂȚILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

CZU: [343.37 + 343.352]:343.326(478)

Evghenii ȘCERBACOV

*Școala doctorală Științe Juridice,
Universitatea de Stat din Moldova*

CHARACTERIZATION OF SOME ACTUAL SCHEMES USED FOR COMMITTING THE CRIME OF MONEY LAUNDERING IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

In conducting the study in question, should be used various methods to investigate the evolution of the events and phenomena under investigation, to identify suspicious money laundering activities and transactions, classification and comparison of the legal framework for money laundering in terms of stages of criminal activity and participation in various criminal schemes identified at the national and cross-border levels.

Carrying out a study of information provided by practice, which shows the existence of a real money laundering phenomenon, associated with such crimes as tax evasion, drug trafficking, fraud with European funds, trafficking in human beings, corruption offenses, etc. decision-makers have adopted, normative acts, measures and strategies developed to prevent and suppress this social scourge, we can note that money laundering occurs through the use of a set of economic methods and techniques. So, money laundering is a complex process consisting of multiple stages of criminal activity, involving both financial institutions and individuals.

Keywords: *"Proxy Company", "Cashing Company", "Shell Company", "Ultimate beneficial owner".*

În cadrul efectuării studiului în cauză urmează a fi utilizate diferite metode de investigare evolutivă a evenimentelor și fenomenelor cercetate, de identificare a activităților și tranzacțiilor suspecte de spălare a banilor, de clasificare și comparare a încadrării juridice a spălării banilor prin prisma etapelor activității infracționale și a participației în diferite scheme infracționale identificate la nivel national, precum și transfrontaliere.

Studiind informațiile oferite de practică, din care rezultă existența unui adevărat fenomen al spălării banilor, conexe unor infracțiuni precum evaziunea fiscală, traficul de droguri, fraudele cu fonduri europene, traficul de persoane, infracțiunile de corup-

ție ș.a., factorii de decizie adoptând acte normative, măsuri și strategii destinate prevenirii și sancționării acestui flagel social, putem constata că spălarea banilor are loc prin utilizarea unui set de metode și tehnici economice. Deci, spălarea banilor este un proces complex format din multiple etape ale activității infracționale, prin implicarea atât a instituțiilor financiare, cât și a persoanelor fizice.

Societatea postmodernă se confruntă cu infractori care, după comiterea infracțiunilor din care rezultă bani sau alte bunuri, urmăresc fabricarea unei aparențe de origine licită a produselor de natură infracțională. Cu alte cuvinte, *infractori neidentificați*, care pentru realizarea scopului întreprind diverse operațiuni de camuflare a provenienței infracționale a bunurilor sau apelează la alte persoane pentru a le ajuta în acest sens (*așa-numiții spălători de bani*).

La săvârșirea infracțiunii de spălare a banilor prin participație, pentru fiecare participant în parte este aplicabilă legea timpului realizării rolului său în săvârșirea infracțiunii.

Creșterea economică va avea de suferit până acolo, încât activitățile infracționale subterane redirecționează veniturile de la cei care produc mari economii la cei care realizează puține economii sau de la investiții importante la investiții de risc și de slabă calitate. De exemplu, este cunoscut că evaziunea fiscală este în mod special concentrată pe veniturile derivate din capitalul de mare risc, dar care aduce profituri mai mari. Frauda, delapidarea și traficul de influență par a fi frecvent orientate înspre afaceri și piețe cu rata mare de creștere și grad ridicat de profitabilitate, pentru că „aici sunt banii” [1, p.46].

Transferurile electronice. Odată ce numerarul a fost depus în conturi bancare, acesta poate fi transferat în orice colț al lumii în timp record. Multe entități se servesc în ultimul timp de Internet pentru a propune servicii de spălare de bani, dând uneori aparența de servicii financiare extrateritoriale sau de posibilități de plasament legale. Dat fiind caracterul din ce în ce mai mobil de acces la Internet, un client are posibilitatea de a accesa virtual contul său din orice loc din lume. În această situație reciclatorii pot controla orice cont, chiar dacă acestea au fost deschise pe numele unor interpuși; soldurile persoanelor interpuse se transferă ulterior în contul administratorului titular, iar acesta poate dispune de banii transferați. Transferarea numerarului în și dinspre sistemul financiar sau integrarea fondurilor în economia reală reprezintă mișcarea fondurilor astfel spălate prin intermediul organizațiilor legale; furnizarea unei legalități aparente bogăției acumulate în mod criminal. Dacă procesul de stratificare are succes, schemele de integrare vor așeza rezultatele spălării la loc în economie în așa fel încât ele vor reintra în sistemul financiar apărând ca fonduri normale și „curate” de afaceri. Prin intermediul ei profiturile reciclate sunt plasate în economia reală legitimă, iar rezultatele obținute din activități ilegale sunt legale. Profiturile au o acoperire legală, iar reciclatorul le poate folosi achiziționând bunuri la vedere.

Banii care sunt spălați pentru alte motive decât evaziunea fiscală reprezintă venituri care, la rândul lor, tind să ocolească impunerea fiscală, contribuind la crearea de distorsiuni economice. Există și contaminarea rezultată din nerespectarea legii, pentru

că atunci când o parte a legii este încălcată, alte nereguli financiare par mai ușor de îndeplinit [2, p.206].

Infractorii au răspuns rapid acțiunilor întreprinse recent de sectorul financiar, înțelegând faptul că plățile în numerar efectuate în sectorul financiar pot ridica întrebări ulterioare. În consecință, noi metode au fost căutate pentru a transforma banii proveniți din activități infracționale și a-i amesteca cu fonduri legitime înainte de a-i introduce în sistemul financiar, făcând depistarea în etapa plasamentului mai dificilă. Actualmente, un număr crescut de cazuri de spălare de bani iau forme din ce în ce mai sofisticate, care nu implica numerarul.

Întrebarea ce se impune este dacă toți subiecții nominalizați capătă calitate de autor. Nivelul participației lor este cu atât mai dificil, cu cât componența spălării banilor are natură specificată. Aceste persoane participă la spălarea banilor atât prin însăși exercitarea acțiunilor, prin care se ascunde originea ilegală a venitului sau se denaturează natura, mișcarea adevărată a acestora, cât și prin asistență, ajutor sau sfaturi în vederea comiterii spălării. Pornind de la faptul că legislația noastră în vigoare admite în calitate de subiect al spălării banilor orice persoană, indiferent dacă ea a participat sau nu la comiterea infracțiunii primare, s-ar părea că aceste persoane pot să apară doar în calitate de complice, deoarece aportul lor este de a ajuta autorul infracțiunii principale să-și legalizeze venitul ilegal.

Astfel, ca urmare a cercetării activității diferitor organe cu atribuții de combatere a fraudelor fiscale continuu desfășurate s-a efectuat o analiză amplă a diferitor scheme de comitere a infracțiunilor de spălare a banilor și a celor conexe existente la moment în țară, cu identificarea schemelor și mecanismelor mai des utilizate și cu efect prejudiciabil sporit.

Totodată, deseori sunt identificate fenomene cu indici caracteristici unor scheme frauduloase de convertiri și transferuri de active materiale și financiare cu componente de deghizare și tănuire a originii acestora, soldate cu evaziuni fiscale de proporții.

În general, pentru funcționarea oricărei scheme frauduloase de convertiri și transferuri de bunuri și bani proveniți din activități ilicite, în scopul deghizării originii și legalizării ulterioare a acestora, sunt utilizate 4 tipuri de companii:

- **companii DELINCVENTE (fantome)**, rolul cărora rezidă în „materializarea din nimic” a bunului sau serviciului. De regulă, acestea sunt firme, unde în calitate de administratori și fondatori figurează persoane socialmente vulnerabile; de facto, toate tranzacțiile contabile și fiscale sunt gestionate de organizatorii schemei infracționale;
- **companii PARAVANURI**, rolul cărora este de a primi de la firma „delincventă” bunul sau serviciul „materializat” și de a-l transmite firmei intermediare sau beneficiare, camuflând, astfel, proveniența acestuia.
- **companii LICHEFIATORI**, rolul cărora este de a face rost de bani în „NUMERAR”. De regulă, acestea sunt firme cu o cifră de afaceri sporită, unde în calitate de administratori și fondatori figurează persoane reale, ale căror

întreprinderi practică activități economico-financiare semnificative, bazate pe comercializarea cu amănuntul a bunurilor și serviciilor direct către utilizatorul final (rețea de magazine, depozite „an-gros” etc.);

- **companii BENEFICIAR** care sunt solicitanții principali ai acestor scheme. În general, activitatea schemelor frauduloase este orientată spre satisfacerea necesităților anume ale acestor companii. De regulă, firmele beneficiare sunt firme cu o cifră de afaceri sporită, unde ca administratori și fondatori figurează persoane reale, ale căror întreprinderi practică activități economico-financiare semnificative. Beneficiarii suportă toate cheltuielile legate de organizarea și funcționarea acestor scheme, însă ei obțin și cele mai mari dividende în urma acestora, deoarece utilizează numerarul „negru” la procurarea bunurilor și serviciilor, pe care ulterior le legalizează la valori necesare, și, ca urmare, tănuiesc de la plată taxele fiscale și vamale obligatorii prin nedeclararea sau declarare neautentică la import, prin majorarea neautentică a cheltuielilor, majorarea TVA destinate trecerii în cont, precum și prin utilizarea lucrătorilor angajați neoficial în câmpul muncii.

Subsecvent, investigațiile asupra veridicității mai multor evenimente economice purtate de companiile vizate cu posibilitățile reale și faptice de existență a acestora, declarate pentru ultimii trei ani, au relevat prezența și derularea în plină desfășurare a unor scheme de materializare a unor active inexistente, bazate pe utilizarea îmbinată a companiilor delincvente de tip PARAVAN.

Esența schemei constă în „materializarea” unor active inexistente sau provenite din activități ilicite, fără utilizarea companiilor fantome – rolul acestora revenind companiilor delincvente de tip PARAVAN, obligatoriu înregistrate la Serviciul Fiscal în calitate de plătitori de TVA, care, aparent, par a fi entități de bună-credință ce nu trezesc suspiciuni din motivul omogenității și caracterului permanent al operațiunilor avute și contragenților dispuși.

În esență, delictul economic întrunește în sine două activități concomitente și omogene – fraudarea și legalizarea (spălarea) obiectului fraudat, motiv din care, de regulă, fraudă economică și spălarea de bani sunt indispensabile, reprezentând mai multe acțiuni concentrate într-un singur fenomen continuu.

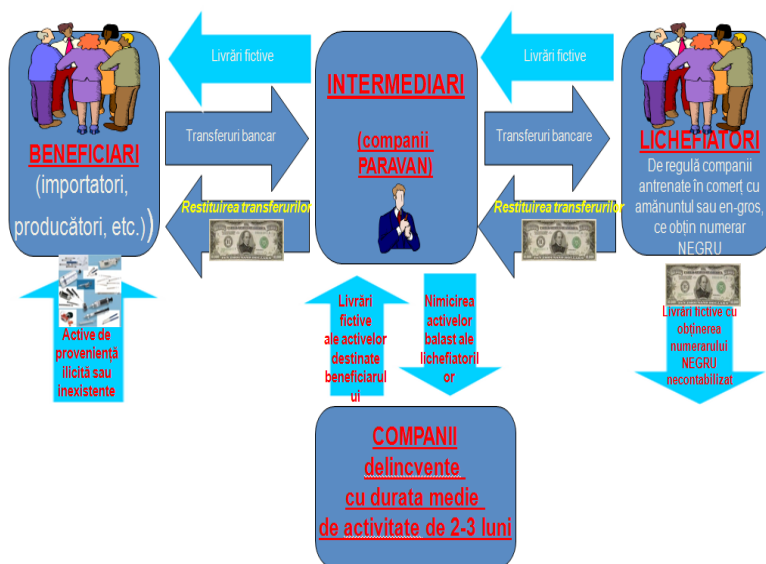
Sub aspect financiar, cele mai prejudiciabile fraude economice sunt evaziunile fiscale, considerent din care acestea și generează cele mai mari și sofisticate scheme de spălare de bani și care au ca scop principal eschivarea de la achitarea integrală a taxelor fiscale și vamale prin: fraudarea TVA, majorând neautentic trecerea în cont sau valorificând-o prin restituire (export), camuflarea adaosului comercial, majorarea neautentică a cheltuielilor, utilizarea muncii la negru, declararea neautentică a valorii la import.

În acest studiu s-a încercat identificarea schemelor existente la moment în Republica Moldova.

MODELE ALE UNOR SCHEME CLASICE DE EVAZIUNE FISCALĂ ȘI DE SPĂLARE DE BANI

SCHEMA nr.1

(utilizarea companiilor delincvente)

În cazul SCHEMEI nr.1 constatăm că lichefiatorii sunt companii care practică comerțul cu diferite mărfuri către persoane fizice și juridice nereflectând tranzacțiile menționate în documentele contabile, astfel obținând numerar necontabilizat. Însă, conform documentelor contabile, stocurile de mărfuri depășesc situația reală existentă, motiv din care companiile menționate întreprind măsuri necesare destinate pentru identificarea întreprinderilor care pot procura pe factură fiscală marfa din stoc, care, de fapt, nu există.

Companiile intermediari (paravan) permanent au solicitări de la companiile beneficiari a documentelor contabile, prin care pot atribui aspect legal la active, care nu dispun de proveniență și totodată au deficit de TVA destinată trecerii în cont. În cazul dat, de către companiile paravan este procurat pe facturi fiscale de la companiile lichefiatori tot spectrul de mărfuri, care au fost livrate de ultimii nereflectat în documente contabile, unde pentru procurare sunt transferate mijloace bănești în adresa lichefiatorului, care au fost transferate inițial de la beneficiari.

Ulterior, din motivul că mărfurile livrate pe facturi fiscale de către lichefiator în adresa companiei intermediare-paravan nu corespund cu solicitările spectrului de mărfuri ale beneficiarului (*ex.: livrări de produse alimentare, însă era necesitatea de a procura materiale de construcții*), se întreprind măsuri de nimicire a activelor balast procurate de la lichefiatori, prin livrarea în adresa companiei delincvente, iar la suma livrării de procurat de la ultimii active necesare beneficiarului. Prin tranzacția mențio-

nată de către beneficiar sunt legalizate active fără documente de proveniență, la fel se obține TVA în cont, precum și mijloace bănești necontabilizate, care sunt restituite de către lichefiatori (*sursa: elaborată de autor web: [3, 4]*).

SCHEMA nr.2 (fără utilizarea companiilor delincvente)

În schema dată intermediarii au rolul companiilor delincvente, procurând de la lichefiatori un gen de mărfuri și livrând beneficiarilor alt gen de mărfuri, fiind identică doar valoarea cumulativă a procurărilor și livrărilor efectuate. Camuflarea se asigură prin omogenitatea obiectelor de activități ale beneficiarilor și lichefiatorilor.

Se detectează doar prin procedee de inventarieri și contrapuneri de stocuri (*sursa: elaborată de autor, web: [3, 4]*).

SCHEMA nr.3. Esența schemei constă în „materializarea” unor active materiale și nemateriale inexistente sau provenite din activități ilicite, fără utilizarea companiilor fantome – rolul acestora revenind companiilor delincvente de tip PARAVAN, obligatoriu înregistrate la Serviciul Fiscal în calitate de plătitori de TVA, care, aparent, par a fi entități de bună-credință ce nu trezesc suspiciuni din motivul omogenității și caracterului permanent al operațiunilor avute și contragenților dispuși.

Astfel, conform prevederilor legislației fiscale (art.93 Cod fiscal), *taxa pe valoarea adăugată* semnifică impozit de stat care reprezintă o formă de colectare la buget a unei părți a valorii mărfurilor livrate, serviciilor prestate care sunt supuse impozitării pe teritoriul Republicii Moldova, precum și a unei părți din valoarea mărfurilor, serviciilor impozabile importate în Republica Moldova.

Potrivit art.96 Cod fiscal (Cotele TVA), cota-standard a TVA este de 20%, însă la producția din zootehnie în formă naturală, masă vie, fitotehnie și horticultură în formă naturală, produsă, importată și/sau livrată pe teritoriul Republicii Moldova se aplică cota redusă de 8% TVA.

Astfel, companiile care se ocupă cu achiziționarea produselor agricole și care nemijlocit se ocupă cu prelucrarea permanent au deficit de TVA, adică la procurarea grâului, merelor agentul economic beneficiază de TVA la cota de 8%, însă după prelucrarea grâului, merelor produsul finit (fâina, sucul) este realizat la cota TVA de 20%.

Subsecvent, companiile specializate în colectarea și prelucrarea prin măcinare a produselor cerealiere, îndeosebi a grâului, prin schema enunțată se efectuează evaziuni fiscale de proporții și spălare de bani, după cum urmează – colectează de la cetățeni și gospodăriile țărănești produse cerealiere, pe care, ulterior, fictiv le înstrăinează către companiile delincvente. Acestea, la rândul lor, apelează la „serviciile” companiilor de la care au procurat grâu pentru măcinarea cerealierele, iar ulterior produsul finit este returnat, prin facturi fiscale, la valori și prețuri necesare ultimului, cu TVA inclus la cota standard de 20%. În realitate marfa nu se transmite și este prelucrată de compania care a achiziționat grâu inițial, iar ca urmare a tranzacției menționate beneficiază de TVA la cota de 20% în cont, precum și în numerar de la lichefiator, pe care ulterior le poate utiliza în scopuri personale, la fel beneficiind de 20% TVA, de la livrările ulterioare către beneficiari finali, unde niciodată nu apar obligațiuni față de buget la capitolul TVA (*sursa: elaborată de autor*).

SCHEMA nr.4: Introducerea prin contrabandă a drogurilor pe teritoriul Republicii Moldova (colete poștale, folosirea rutelor internaționale); Crearea unui „telegram canal securizat” prin intermediul căruia sunt afișate informații despre realizarea drogurilor și modalitatea de procurare; Deschiderea conturilor bancare (inclusiv pe numele persoanelor interpușe, fiind fixate cazuri de folosire a persoanelor cu dizabilități psihice) și a portmoneelor virtuale destinate pentru achitarea drogurilor de către cumpărători; Repartizarea drogurilor în cantități mai mici și ambalarea în pachete de polietilenă; Camuflarea pachetelor cu droguri în diferite locuri dosite și fixarea localizării drogurilor prin diferite programe; Transfer de mijloace financiare prin instrumente de plăți electronice pentru primirea drogurilor; Expedierea către cumpărător a locației camuflării drogurilor și ridicarea acestora.

În continuarea activității infracționale și atingerii scopului scontat de tănuire a originii infracționale a banilor, persoanele implicate procură de la alte persoane, care nu sunt implicate în comiterea infracțiunii principale, criptomonede de tip bitcoin pe care o transferă pe portmoneie virtuale. (*sursa: elaborată de autor, web: [5, 6]*).

Pentru a primi contul în sistemul Bitcoin persoana trebuie să instaleze o aplicație pe smartphone sau calculator. Imediat după instalarea reușită, orice persoană obține adresa pentru operațiuni și îndată poate primi sau transfera Bitcoin. Pentru instalarea aplicației Bitcoin nu este necesar niciun document sau confirmare. Deci, orice persoană, indiferent de vârstă, locație sau naționalitate, poate obține contul Bitcoin și primi/transfera monede Bitcoin, unde este necesar numai numărul contului și acces la Internet.

Totodată, constatarea și informarea publică despre existența și impactul acestor scheme frauduloase în mare parte a permis și a obligat autoritățile de resort la depistarea și înlăturarea lacunelor normative pe care le-au generat, cum ar fi anihilarea, practic în totalitate, a fenomenului companiilor fantomă, excluderea companiilor off-shore din lanțul valoric al achizițiilor publice, plafonarea portmoneelor electronice etc.

Referințe:

1. COSTEA, I-M. *Combaterea evaziunii fiscale și fraudă comunitară*. București: C.H. Beck, 2010.
2. CRISTUȘ, N. *Evaziunea fiscală și spălarea banilor*. Ediția a III-a. București: Hamangiu, 2011.
3. Sentința, disponibil: <https://www.documentcloud.org/documents/4848212-Sentința>
4. Sentința, disponibil: https://cac.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/f7a416ba-088d-e911-80d8-0050568b7027.
5. Sentința, disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/10d862cf-6e3b-e911-80d5-0050568b021b.
6. Sentința, disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/ab84f6e2-ba09-e911-80d5-0050568b021b